

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*To Keep the
Flame Alive*

נר תנוכה שכבתה

Rabbi Eliakim
Koenigsberg

כו' כסלו תש"ע • December 13, 2009

(1) תלמוד בבלי – מס' שבת (כא-כא):

אמר רב הונא: פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת - אין מדליקין בהן בחנוכה, בין בשבת בין בחול. אמר רבא: מאי טעמא דרב הונא - קסבר: כבתה זקוק לה, ומותר להשתמש לאורה. ורב חסדא אמר: מדליקין בהן בחול, אבל לא בשבת, קסבר: כבתה אין זקוק לה, ומותר להשתמש לאורה. אמר רבי זירא אמר רב מתנה, ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב: פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת - מדליקין בהן בחנוכה, בין בחול בין בשבת. אמר רבי ירמיה: מאי טעמא דרב - קסבר: כבתה אין זקוק לה, ואסור להשתמש לאורה. אמרו רבנן קמיה דאביי משמיה דרבי ירמיה - ולא קיבלה. כי אתא רבין, אמרו רבנן קמיה דאביי משמיה דרבי יוחנן - וקיבלה.... וכבתה אין זקוק לה? ורמינהו: מצותה משתקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק. מאי לאו, דאי כבתה הדר מדליק לה! - לא, דאי לא אדליק - מדליק. ואי נמי: לשיעורה.

(2) חידושי חתם סופר – מס' שבת (כא. ד"ה ע"כ)

דע"כ פלוגתתם היא בעיקור תקנות מתקנה מצות הנרות, אי תיקנו שיהי' דולק כשיעור הזה ואי לא דלק לא קיים וצונו להדליק, או עיקור תקנתם רק שיהי' מדליק באופן שיהי' ראוי לדלוק כשיעור ותו לא איכפת לן אם דולק או לא

(3) שולחן ערוך – אורח חיים (תרעג:ב)

הדלקה עושה מצוה, לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה, ואפילו כבתה בערב שבת קודם קבלת שבת שעדיין הוא מבעוד יום, אינו זקוק לה. וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה אותה בשוגג, אינו זקוק לה. הגה: ואם רוצה להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה, אין לברך עליה.

(4) שו"ת הרשב"א (חלק א סימן תקלט)

שאלת מה שאמרו גבי נר חנוכה כבתה אין זקוק לה. אם לאחר שהדליק בא לתקנה וכבה אותה בשוגג אם חייב להדליקה פעם שנייה או לא? ואם יחזור וידליקה צריך לחזור ולברך או לא? תשובה מסתברא שאינו חייב להדליקה דהוה ליה ככבתה דהדלקה עושה מצוה וכבר הדליקה. ואם בא להדליקה אינו מברך עליה דמצות הדלקה כבר עבדה.

(5) שו"ת מהרש"ל (סימן פה)

הא דכבתה אין זקוק לה היינו לחיוב אבל הרוצה לזכות במצוה שלימה יחזור וידליק דלא גרע מן המהדרין, ואם כבתה בע"ש צריך לחזור ולהדליק ולא כמהרא"י, ואם בא לתקן הנרות וכבה נראה דצריך לחזור ולהדליק אפ"ל אם כבה בשוגג.

(6) חכמת שלמה אורח חיים (תרעג:ב)

ומה דכבתה אין זקוק לה הוי רק מטעם דאונס רחמנא פטריה ולא חייבוהו לחזור ולטרוח להדליק, ובזה ניהו דאונס רחמנא פטריה, עכ"פ קיום מצוה ליכא ולא איתעביד מצותו

(7) תרומת הדשן (סימן קב)

שאלה: הא דקיימא לן בנר חנוכה כבתה אין זקוק לה. אם כבתה בע"ש קודם קבלת שבת, שהרי צריכים לדלוק מבעוד יום זקוק לה כה"ג או לא? תשובה: יראה דאין זקוק לה אפילו כה"ג. ואע"ג דכתב במרדכי שם דמצות נר חנוכה מסוף שקיעת החמה ואילך, והיינו צאת הכוכבים ולא קודם, משום דשרגא בטיהרא מאי אהני ליה. וא"כ עיקר מצות נר חנוכה אינה בשעת הדלקה מבעוד יום, אלא בשיהוי הדלקה שלאחר חשיכה היא קיום המצוה. ולכך היינו יכולין לומר דאם כבתה קודם התחלת קיום המצוה זקוק לה. אמנם מדמברכינן מבעוד יום אקב"ו להדליק נר חנוכה, ואע"ג דאכתי ליכא מצוה, ע"כ היינו טעמא דמשום דא"א בענין אחר חשיבא הכשר מצוה. כדפירשו התוספות הכשר מצות דכיבוד אב ואם בשמעתא דעליה בריש יבמות /דף ו' ע"א בד"ה שכן/, שחוט לי בשל לי אכתי ליכא מצוה עד אחר זמן שמאכילו לאביו. ואפ"ה בעי למימר התם דלידחי ל"ת שיש בו כרת. הא קמן דחשיב קיום העשה בהכשר מצוה כמו במצוה עצמה, ולכך מברכינן עליה. ולהכי נמי אי כבתה אין זקוק לה, שהרי כבר הותחלה המצוה בהכשר.

(8) ט"ז אורח חיים (תרעג:ט)

ולא נתיישבו לי דברים אלו דלפי הנראה ודאי מ"ש כבתה אין זקוק היינו אם דלק עכ"פ בזמן החיוב דהיינו משתשקע החמה ואם דלק קודם לזה קצת וכבה באותו קצת ודאי זקוק לה, אלא דבשבת שא"א להמתין עד שקיעת החמה בהדלקה וצריך להתחיל קודם לו מקרי אותה שעה זמן התחלה כמו בחול מסוף שקיעה דהכי תקנו חכמים שידליק בשעה שיש לו היתר להדליק, וזהו לא מקרי הכשר מצוה אלא מצוה ממש הוה, כיון דאותה שעה הוי כמו אחר שקיעת החמה

(9) מגן אברהם (תרעג:יב)

אם כבתה - ואם העמידה במקום הרוח וכבתה זקוק לה דהוה כאלו לא נתן בה שמן כשיעור [ש"ג ב"ח] ולא יברך (כ"ה) וראוי להחמיר לחזור ולהדליק בכל ענין ובפרט בע"ש קודם קבלת שבת (רש"ל וב"ח)

(10) רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה ה

אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם שקיעתה לא מאחרין ולא מקדימין, שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק, וכמה הוא זמן זה כמו חצי שעה או יתר, עבר זמן זה אינו מדליק, וצריך ליתן שמן בנר כדי שתהיה דולקת והולכת עד שתכלה רגל מן השוק, הדליקה וכבתה אינו זקוק להדליקה פעם אחרת, נשארה דולקת אחר שכלתה רגל מן השוק אם רצה לכבותה או לסלקה עושה

(11) חידושי הריטב"א מסכת שבת (כא. ד"ה עד)

עד דכליא רגלא דתרמודאי. פי' מוכרי עצים הנקראים תרמודאי והיו מתאחרים שם ברחוב העיר, ובכל מקום הדבר הזה כפי מה שהוא, והמנהג הפשוט ששיעורו כל זמן שחנויות המוכרים שמן וכיוצא בהם פתוחות.

(12) תלמוד בבלי – מס' שבת (כא:)

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה - מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה - מניחה על שלחנו, ודיו.

(13) דרכי משה – אורח חיים (תרעב:א)

ובקובץ אחד מצאתי כתוב וזה לשונו בספרים אחרים מצאתי כתוב דבזמן הזה אין שיעור לנרות חנוכה, ומהאי טעמא אמר שמי שרוצה לוקח נרות קטנים אף על פי שאין דולקים כי אם זמן מועט ואפילו הכי אין נכון ליקח מעט שיעור לנר עכ"ל מצאתי

(14) שולחן ערוך – אורח חיים (תרעב:ב)

שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה, מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק, שהוא כמו חצי שעה שאז העם עוברים ושבים ואיכא פרסומי ניסא; הלכך צריך ליתן בה שמן כזה השיעור, ואם נתן בה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן

(15) משנה ברורה שם

(ו) השיעור - ואף בזמנינו צריך לשיעור הזה, אבל אם נותן בה שמן הרבה שידליק יותר אין בו שום מצוה